

NË PRAG TË INTEGRIMEVE

SHËNIME HYRËSE

Projekti „NË PRAG TË INTEGRIMEVE“ është vazhdim i aktiviteteve të filluar vite më parë e të cilët, para së gjithash, iu dedikohen të rinjve të Ulqinit.

Ashtu sikurse rritet dinamika e procesit të integritit të Malit të Zi në Bashkimin Evropian dhe në NATO, në të njëjtën mënyrë shtohet edhe nevoja e përgatitjes dhe e përfshirjes sa më të madhe të të rinjve në këto procese. Informatat që marrin të rinjtë për këtë procese janë të kufizuara, sidomos në hapësirat ku jetojnë shqiptarët në Mal të Zi. Kjo ndodhë për arsye se informacionet e nevojshme për proceset aktuale integruese, nuk përkthehen ose nuk përcillen si duhet tek të rinjtë shqiptarë. Nisur nga ky aspekt, OJQ “Horizonti i Ri” me mbështetjen e Ambasadës Amerikane në Podgoricë, realizoi këtë projekt edukativ, për të informuar dhe edukuar të rinjtë e Ulqinit mbi proceset e integritimeve evropiane dhe euro-atlantike.

Aktiviteti qendror i këtij projekti ishte SHKOLLA E INTEGRIMEVE EURO-ATLANTIKE, e cila u organizua në Ulqin, në periudhën shkurt – maj 2011.

Qëllimi i projektit ishte që përmes aktiviteteve edukative të kontribuoj në përhapjen e vlerave evropiane në komunën e Ulqinit si dhe në rritjen e vetëdijes qytetare për rëndësinë e Integritit të Malit të Zi në BE dhe në NATO. Aktivitetet e këtij projekti dhanë një kontribut të çmueshëm edhe në promovimin e tolerancës dhe të dialogut ndëretnik e ndërkulturor mes të rinjve në komunitetin lokal. **HORIZONTI I RI synon që me aktivitetet e veta të punojë në fuqizimin dhe afirmimin e vazhdueshëm të njerëzve të rinj, të cilët do të bëhen liderë në çdo segment të jetës publike dhe do të punojnë me përgjegjësi e profesionalizëm në procesin e integritimeve evropiane dhe euroatlantike.**

Dhe në fund, Gëzuar 9 MAJIN – DITËN E EVROPËS!

Titulli i projektit

NË PRAG TË INTEGRIMEVE

Realizimi

NEW HORIZON NGO

Mëhalla e re, ULQIN

Tel/Fax: +382 30 411 969

E-mail: horizon@t-com.me

www.ngo-horizonti.org

Dizajni: Miroslav Dragin

Shtypi: BIRO KONTO, Hrecceg Novi

Publikimin e kësaj broshure
e mbështeti

Ambasada amerikane në Podgoricë

Çfarë është BE?

Bashkimi Evropian është një organizatë ndërkombëtare me karakter mbikombëtar, brenda së cilës shtetet anëtare janë të lidhura me interes të përbashkët në fusha të ndryshme. Bashkimi Evropian (BE) është familje e shteteve demokratike Evropiane, që punojnë së bashku për të përmirësuar jetën e qytetarëve të saj dhe për të ndërtuar një botë më të mirë. BE nuk është shtet federal si Shtetet e Bashkuara të Amerikës, pasi që vendet anëtare të tij mbeten shtete të pavarura sovraane; por as që është organizatë ndërqeveritare sikur Kombet e Bashkuara, pasi që vendet anëtare japin pak nga sovraniteti i tyre dhe rrjedhimisht marrin më shumë fuqi dhe influencë kolektive se që ata do kishin nëse do vepronin në mënyrë individuale. Ata e bashkojnë sovranitetin e tyre duke marrë vendime të përbashkëta përmes institucioneve të përbashkëta.

Ideja e bashkimit të shteteve evropiane, e cila ka lindur qysh në Mesjetë, arriti të realizohet në atë moment kur ministri i jashtëm Francez, Robert Schuman, në deklaratën e tij të 9 majit të vitit 1950, parashtrij idenë e përpunuar më parë me Jean Monnet për bashkimin e industrive evropiane të qymyrit dhe çelikut. Ky plan u bë realitet me nënshkrimin në Paris të Traktatit Thelmuës të Komunitetit Evropian të Qymyrit dhe Çelikut më 18 prill të vitit 1951. Në nënshkrimin e traktatit merrnin pjesë Gjermania, Franca, Belgjika, Italia, Holanda dhe Luksemburgu. Një tjetër zhvillim i rëndësishëm erdhi me Traktatet e Romës, të vitit 1957, të cilat krijuan Komunitetin Ekonomik Evropian dhe Komunitetin Evropian të Energjisë Atomike (EUROATOM). Bashkimi Evropian është krijuar me nënshkrimin e Traktatit të Mastrokkit, në vitin 1993, ku edhe u definuan tri shtyllat në të cilat mbështet Bashkimi Evropian:

1. Komunitetet Evropiane
2. Politika e Jashtme dhe e Sigurisë së Përbashkët
3. Bashkëpunimi në fushat e Drejtësisë dhe të Punëve të Brendshme

Liritë në bazë të cilave funksionon Bashkimi Evropian janë:

1. Lëvizja e lirë e mallrave;
2. Lëvizja e lirë e kapitalit;
3. Lëvizja e lirë e njerëzve;
4. Lëvizja e lirë e shërbimeve.

Për vetëm gjysmë shekulli BE ka ofruar paqe dhe prosperitet në Evropë, andaj nuk është për tu habitur pse numri i shteteve anëtare është rritur nga gjashtë në 27 anëtarë, ndërsa edhe vende të tjera dëshirojnë të bashkohen.

Ç'është NATO?

NATO (North Atlantic Treaty Organisation) është organizatë ushtarako-politike të cilën e përbëjnë 28 shtete të Evropës dhe Amerikës Veriore. NATO, që ndryshe quhet edhe *Aleanca e Atlantikut Verior*, është themeluar në vitin 1949, si marrëveshje e atëhershme e shteteve të bllokut perëndimor.

Menjëherë pas përfundimit të Luftës së Dytë Botërore, Evropa u gjend e ndarë në dy blloqe ideologjike: në bllokun kapitalist dhe atë komunist, nën ndikimin e Bashkimit Sovjetik. Derisa Moska gjatë vitit 1945 – '46 pjesërisht është përmbajtur nga veprimtaria e hapur politike në shtetet në të cilat kishte ndikim, gjatë viteve 1947 – '48 u bë e qartë se ushtria sovjetike, jo vetëm që nuk kishte ndërmend të tërhiqej, por qëllimi i saj ishte që të vazhdojë më tutje.

Fillimin e krijimit të NATO-s e shënon Marrëveshja e Brukselit, të cilës më 17 mars 1948 i bashkohen **Belgjika, Franca, Luksemburgu, Holanda dhe Britania e Madhe**. Qëllimi kryesor i kësaj marrëveshjeje ishte zhvillimi i sistemeve të përbashkëta të mbrojtjes dhe forcimi i lidhjeve në mes këtyre shteteve, në mënyrë që të bashkuar t'u rezistojnë kërcënimeve politike dhe ushtarake ndaj sigurisë së tyre nacionale. Të vetëdijshëm se kapacitetet e tyre ekonomike dhe ushtarake nuk ishin të mjaftueshme që t'i mbrojnë nga kërcënimet Sovjetike, këto shtete menjëherë filluan negociatat me SHBA dhe Kanadanë, me qëllim të krijimit të një aleance të re ushtarake, e cila do të bazohej në obligimet e përbashkëta dhe kufij të sigurt të Evropës dhe Amerikës së veriut. Shtetet nënshkruese të marrëveshjes së Brukselit, ftuan Danimarkën, Islandën, Italinë dhe Portugalinë që t'i bashkoheshin këtij procesi. Dymbëdhjetë shtete nga njëra dhe tjetra anë e Oqeanit Atlantik, më 4 prill të vitit 1949 e nënshkruan në Uashington Marrëveshjen e Atlantikut Verior, duke krijuar aleancën me qëllim që t'u kundërvihen kërcënimeve nga pjesa e botës komuniste dhe të ndalojnë zgjerimin e komunizmit në pjesët tjera të Evropës. Shtetet nënshkruese u obliguan se do të organizojnë mbrojtje të përbashkët në rast agresioni ushtarak në cilindo shtet anëtar (Neni 5). Në këtë mënyrë u krijua Aleanca e Atlantikut Verior (NATO).

Kërcënimet ndaj sigurisë në ditët e sotme ndryshojnë nga ato të periudhës të Luftës së ftohtë. Sot dukshëm është zvogëluar rreziku nga konfliktet tradicionale ushtarake dhe përdorimi masiv i armëve të rënda, mirëpo në anën tjetër janë shfaqur sfida të reja të cilat tek të gjitha vendet anëtare krijojnë pasiguri dhe shqetësime të cilat kërkojnë përgjigje të adekuate.

Detyrat e reja të NATO-s janë: lufta kundër terrorizmit, prodhimit dhe përhapjes së armëve për zhdukje masive, si dhe lufta kundër rreziqeve të ndryshme të cilët vijnë nga të ashtuquajturat "shtete jostabile". Viteve të fundit NATO po ndërton mënyrat e luftës kundër rreziqeve bashkëkohore të cilat kërcënojnë sigurinë dhe stabilitetin global. Menaxhimi me krizën ("crisis management") dhe operacionet për ruajtjen e paqes ("peacekeeping" dhe "peace-support") janë disa nga mënyrat e veprimit të aleancës bashkëkohore Veriatlantike, si përgjigje ndaj sfidave të reja.

Institucionet e Bashkimit Evropian

Këshilli evropian - është i përbërë nga presidentët apo kryeministrat e vendeve anëtare, të cilët si politikanët drejtues të shteteve anëtare pjesëmarrëse, përcaktojnë në një pjesë të mirë agjendën e Unionit, pra përcaktojnë linjat drejtuese politike, ekonomike dhe shoqërore për të gjithë fushat e veprimtarisë. Krahas kësaj ka edhe një element të dytë, që Këshilli Evropian hyn në lojë gjithmonë në rolin e zgjidhës të konflikteve, nëse është e pamundur, që konfliktet të zgjidhen në nivel më të ulët. Është një nga institucionet më të rëndësishme të BE-së. Ndër risitë kryesore, që Traktati i Lisbonës solli lidhur me punën dhe aktivitetin e Këshillit Evropian, është edhe angazhimi i një Kryetari të Përhershëm, përmes të të cilit synohet të mënjanohen mangësitë e strukturës së deritanishme të kryesisë, e cila ndërrohej çdo gjashtë muaj. Presidenti zgjidhet për një periudhë prej 30 muajsh. Ky funksion momentalisht i takon belgut **Herman von Rompuj**, i cili në këtë post erdhi më 1 dhjetor 2009.

Këshilli i Bashkimit Evropian (Këshilli i ministrave) - është organi kryesorë vendimmarrës i BE-së. Ky Këshill përfaqëson shtetet anëtare dhe në mbledhjet e tij merr pjesë nga një ministër prej çdo qeverie të shteteve të BE-së. Se kush nga ministrat merr pjesë në mbledhje të caktuara, varet nga ajo se çfarë diskutohet në agjendë. Në përgjithësi ka nëntë konfigurime të ndryshme të Këshillit: *Çështjet e Përgjithshme dhe Marrëdhëniet me Jashtë; Çështjet Ekonomike dhe Financiare (ECOFIN); Drejtësia dhe Punët e Brendshme; Punësimi, Politikat Sociale, Shëndeti dhe Çështjet e Konsumatorit; Konkurrenca; Transporti, Telekomunikacionet dhe Energjia; Bujqësia dhe Peshkimi; Mjedis; Edukimi, Rinia dhe Kultura*. Çdo ministër në Këshill përfaqëson qeverinë dhe nënshkrimi i ministrit nënkupton miratim nga e tërë qeveria që përfaqëson ministri. Presidenca e Këshillit bëhet me rotacion në çdo gjashtë muaj, ku çdo vend i

BE-së merr udhëheqjen e agjendës së Këshillit dhe drejton të gjitha takimet për një periudhë gjashtë mujore, duke promovuar kështu vendimet legjislativë dhe politike. Me Traktatin e Lisbonës u krijua pozicioni i Përfaqësuesit të Lartë për Politikën e Jashtme dhe të Sigurisë së BE dhe aktualisht (nga tetori 2010) mbulohet nga **Catherine Ashton**.

Në disa çështje veçanërisht të ndjeshme, vendimet e Këshillit duhet të jenë unanime, ku çdo shtet ka drejtën e vetos. Megjithatë, në shumicën e çështjeve Këshilli i merr vendimet me "votimin e shumicës së kualifikuar". Shumica e kualifikuar arrihet:

- Nëse shumica e shteteve anëtarë e miratojnë (në disa raste shumica prej dy të tretave);
- Nëse votat në favor, paraqesin së paku 62% të popullatës së përgjithshme të BE-së.

Shpërndarja e votave në Këshillin e BE-së

Shteti	Numri i votave	Shteti	Numri i votave
Gjermani, Francë, Itali, Britania e Madhe	29	Austri, Suedi, Bullgari	10
Spanjë, Poloni	27	Danimarkë, Irlandë, Lituani, Sllovaki, Finlandë	14
Rumuni	14	Qipro, Estoni, Letoni, Luksemburg, Slloveni	4
Holandë	13	Maltë	3
Çeki, Belgjikë, Greqi, Hungari, Portugali	12	Gjithsej	785

Institucionet e NATO-s

Këshilli i Veriatlantikut, Komiteti për planifikime mbrojtëse dhe Grupi për planifikime nukleare janë disa nga institucionet kryesore për zhvillimin e politikës dhe marrjes së vendimeve. Vendimet që dalin nga këta trupa kanë të njëjtën rëndësi dhe paraqesin politikën e akorduar të shteteve anëtare pa marr parasysh nivelin në të cilin janë marrë. Përgjegjës të këtyre trupave janë këshillat e specializuar.

Këshilli Veriatlantik (eng. North Atlantic Council - **NAC**) është trupi i vetëm i NATO-s i cili formalisht u themelua me Marrëveshjen e Atlantikut Verior (neni 9 i Marrëveshjes) dhe është organi më i lartë vendimmarrës i NATO-s. Përbëhet nga përfaqësuesit e përhershëm të të gjitha shteteve anëtare, të cilët takohen së paku një herë në javë, kurse në rast nevojë edhe më shpesh. Këshilli takohet edhe në nivele më të larta, të cilat përfshijnë shefat e shteteve dhe qeverive, ministrat e punëve të jashtme dhe ministrat e mbrojtjes. Mbledhjet e Këshillit i kryeson Sekretari i përgjithshëm i NATO-s.

Komiteti për planifikime mbrojtëse (eng. **Defence Planing Committee**) është i përbërë nga përfaqësuesit e përhershëm, por mbledhet edhe në nivelin e ministrave të mbrojtjes, së paku dy herë në vit. Në punën e Komitetit marrin pjesë të gjitha shtetet anëtare dhe punën e tij e kryeson Sekretari i përgjithshëm i NATO-s. Komitetit është trupi kryesor për prurjen e vendimeve për çështje të planifikimit të mbrojtjes kolektive dhe strukturës ushtarake të integruar në NATO. Punën e këtij Komiteti e përgatit një numër më i madh i nënkomiteteve në mes të cilëve më i rëndësishmi është Komiteti i Rishikimit të Mbrojtjes (eng. Defence Review Committee), i cili mbikëqyrë procedurën e organizimit të forcave ushtarake brenda NATO-s dhe shqyrton çështje tjera të rëndësishme për strukturën e përbashkët ushtarake.

Grupi për planifikime nukleare (eng. **Nuclear Planing Group - NPG**), përbëhet nga ministrat e mbrojtjes të shteteve anëtare, të cilat marrin pjesë në punën e Këshillit për planifikime mbrojtëse. Brenda grupit diskutohet mbi çështjet e veçanta politike që kanë të bëjnë me armatimin nuklear. Grupin e kryeson Sekretari i përgjithshëm i NATO-s.

Në krye të NATO-s është **Sekretari i përgjithshëm** i cili emërohet me mandat katërvjeçar. Ai kryeson mbledhjet e Këshillit Veriatlantik dhe të trupave tjerë të NATO-s dhe ndihmon në arritjen e konsensusit në mes të anëtarëve.

NATO nuk posedon forcat e veta të armatosura. Shumica e forcave të cilat janë në dispozicion të NATO-s mbeten nën komandën e plotë nacionale, derisa shtetet anëtare nuk iu caktojnë detyrat në intervalin nga mbrojtja e përbashkët deri në misionet e reja.

Parlamenti i Bashkimit Evropian - shprehë vullnetin demokratik të 500 milionë qytetarëve të BE-së. Që prej zgjedhjeve të para të drejtpërdrejta parlamentare të vitit 1979, Parlamenti Evropian është institucioni i parë i Bashkimit Evropian i zgjedhur direkt nga qytetarët. Zgjedhjet për në Parlamentin Evropian zhvillohen çdo pesë vjet. Parlamenti i çdo shteti anëtar i BE-së, ka numër të caktuar të deputetëve, të cilët zgjidhen për Parlamentin Evropian (në bazë të numrit të popullsisë). Deputet e zgjedhur nuk ulen sipas vendeve të tyre të origjinës, por organizohen në grupime të ndryshme politike.

PE miraton ligjet Evropiane, kryen mbikëqyrjen demokratike mbi institucionet e BE, miraton buxhetin dhe bën emërtimin e funksionarëve. Parlamenti sot numëron 785 deputetë.

Përfaqësimi sipas shteteve në Parlamentin Evropian

Shteti	Numri i përfaqësuesve	Shteti	Numri i përfaqësuesve
Gjermani	99	Bullgari, Austri	19
Francë, Itali, Britania e Madhe	78	Danimarkë, Sllovaki, Finlandë	14
Španija, Poljska	54	Irlandë, Lituani	13
Rumuni	35	Letoni	9
Holandë	27	Slloveni	7
Çeki, Belgjikë, Greqi, Hungari, Portugali	24	Estoni, Qipro, Luksemburg	6
Suedi	19	Maltë	5
Gjithsej		785	

Komisioni Evropian - është institucion i pavarur politikisht, nga qeveritë e shteteve anëtare. Komisioni është (pa një shembull krahasimi si në politikën ndërkombëtare ashtu edhe në atë kombëtare) organ i mirëfilltë mbikombëtar. Roli i tij është të përfaqësojë dhe mbështesë interesat e BE-së në përgjithësi. Komisioni harton propozime për ligje të reja Evropiane, të cilat ia paraqet Parlamentit Evropian (PE) dhe Këshillit. Është poashtu krah ekzekutiv i BE-së. Kjo nënkupton menaxhimin e përditshëm të Bashkimit Evropian: implementimin e politikave të tij, udhëheqjen e programeve dhe shpenzimin e fondeve. Komisioni Evropian përbëhet nga 27 anëtare të cilët emërohen një herë në pesë vjet. Detyrat e Komisionit janë: propozimi i ligjeve ndaj Parlamentit dhe Këshillit (e drejta për iniciativë), menaxhimi dhe implementimi i politikave dhe buxhetit të

BE-së (organ ekzekutiv për zbatimin e politikës komunitare), zbatimin i ligjit evropian (mbrojtës i marrëveshjeve) dhe përfaqësimi i Bashkimit Evropian në skenën ndërkombëtare. Presidenti aktual i Komisionit është **Zhoze Manuel Baroso**, i cili është zgjedhur në këtë funksion në vitin 2004.

Zhoze Manuel Baroso

Gjykata Evropiane e Drejtësisë - përbëhet nga një gjykatës prej çdo shteti-anëtar, ashtu që të gjitha 27 sistemet juridike nacionale janë të përfaqësuar. Gjykata ndihmohet edhe nga tetë "avokatë të përgjithshëm". Roli i tyre është të prezantojnë opinione të arsyeshme për rastet që i shqyrton Gjykata. Gjykata e Drejtësisë siguron që e drejta Evropiane të interpretohet dhe të zbatohet në mënyrë uniforme në të gjitha shtetet anëtare. Gjykata gëzon edhe pushtetin e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve gjyqësore ndërmjet shteteve anëtare, institucioneve të Bashkimit, personave fizikë dhe juridikë.

Si funksionon NATO?

Konsensusi. Vendimet në NATO merren vetëm me konsensus, d.m.th. në bazë të pajtueshmërisë së përgjithshme. Edhe pse disa anëtare të NATO-s kanë ndikim më të madh politik, ushtarak dhe ekonomik, nuk ka shtrëngim në procesin e marrjes së vendimeve. Kur njëra nga vendet anëtare konsideron se vendimi të cilin NATO shqyrton do të mund t'i shkaktonte dëme sigurisë nacionale të saj, nuk është e obliguar të pajtohet me të. Nëse krijohet një situatë e tillë, vendimi nuk miratohet deri në arritjen se një zgjidhjeje të pranueshme. Për këtë arsye nuk ka sistem votimi, siç është bërë në Këshillin e Sigurimit të Kombeve të Bashkuara ose *parimi i shumicës së kualifikuar*, si në Bashkimin Evropian. Në vend të kësaj ekziston e ashtuquajtura procedurë e heshtjes (silence procedure), e cila nënkupton konsultimet intensive në mes të delegacioneve. Në qoftë se në afatin e caktuar kohor askush nuk e “ndërpret heshtjen” vendimi miratohet me automatizëm. Në qoftë se njëra nga shtetet anëtare e “ndërpret heshtjen”, kjo nënkupton se vendimi nuk është miratuar.

Konsultimet. Në kuadër të NATO-s konsultimet politike janë pjesë e procesit vital të marrjes së vendimeve. Me rëndësi është të theksohet se në kuadër të NATO-s zyrtarisht nuk ekziston asnjë mënyrë që një vend anëtar t’iu imponojë qëndrimin apo mendimin e vet të tjerave. Rezultat i këtyre parimeve themelore të veprimtarisë së NATO-s është fakti se në rast të mospajtitimit, secila nga vendet anëtare është e lirë të vazhdojë rrugën e vet të zgjedhur të veprimit. Asnjëra nga shtetet nuk është e detyruar të ndërmarrë aksione ose vendime kundër vullnetit të vet.

Mirëpo fryma e kompromisit dhe ndjenja e interesit dhe e qëllimeve të përbashkëta, edhe për kundër dallimeve në mendime, siguron mbështetje të mjaftueshme të përbashkët që të arrihet pajtueshmëria. Vendimi i miratuar i aleancës paraqet qëndrim të përbashkët të të gjitha shteteve anëtare. Çdo shtet anëtar e ka delegacionin e përhershëm në selinë e NATO-s në Bruksel.

Konsultimet mund të zhvillohen në forma të ndryshme: mund të jenë shkëmbim i thjeshtë i informatave dhe mendimeve; procedim i iniciativës apo shqiptim i vendimeve të cilat i ka miratuar qeveria gjegjëse; marrja e qëndrimit, që është në interes për aleatët; njoftimi paraprak mbi veprimet qeveritare apo vendimet për të cilat shtetet tjera anëtare mund të shprehin opinionet ose diskutimi me qëllim të arritjes së konsensusit mbi aktivitetet dhe procedurat të cilat do të duhej ndërmarrë.

NATO ka disa programe bashkëpunimi me shtete anëtare, ndër të cilët mund të veçohen:

Iniciativa e Stambollit për Bashkëpunim (Istanbul Cooperation Initiative - ICI) - është iniciuar në samitin e NATO-s në qershor të vitit 2004 me qëllim të kontributit afatgjatë të stabilitetit në rajonin e gjerë të Lindjes së Afërt. Ftesa për bashkëpunim në kuadër të Iniciativës së Stambollit, para së gjithash iu është dërguar shteteve të Këshillit të Gjirit për Bashkëpunim (eng. **Gulf Cooperation Council - GCC**) të cilën deri sot e kanë pranuar: Bahrejni, Katari, Kuvajti dhe Emiratet e Bashkuara Arabe.

Dialogun Mesdhetar (Mediterranean Dialogue) - u iniciua në vitin 1994 nga Këshilli Veriatlantik me qëllim të ndërtimit dhe forcimit të mirëbesimit reciprok përmes konsultimeve dhe bashkëpunimit me shtetet që nuk janë anëtare të aleancës (**Egjipti, Izraeli, Mauritania, Maroku, Tunizia, Jordania dhe Algjeria**), për t’i kontribuar forcimit të sigurisë dhe stabilitetit në Mesdhe dhe për të ndikuar në ndryshimin e perceptimit negativ për NATO-n ndër vendet anëtare të Dialogut Mesdhetarë. Ky program bazohet në marrëdhëniet dypalëshe midis secilit vend pjesëmarrës dhe Aleancës kurse përbëhet nga dialogu politik dhe nga pjesëmarrja në aktivitetet e veçanta që përfshijnë bashkëpunimin në fushën e shkencës dhe të mbrojtjes së ambientit jetësor, të mbrojtjes civile të menaxhimit të krizave, të politikës së mbrojtjes, të kontrollit të kufijve.

Partneriteti për paqe (Partnership for Peace) - është programi më i rëndësishëm i NATO-s i orientuar në forcimin e besimit dhe të bashkëpunimit në mes vendeve anëtare të aleancës dhe vendeve partnere, me qëllim të zhvillimit dhe forcimit të stabilitetit dhe sigurisë në rajonin euroatlantik. Esenca e këtij programi janë marrëdhëniet e partneritetit, të modeluara veç e veç midis secilit vend partner dhe NATO-s, të harmonizuara sipas nevojave individuale dhe të realizuara bashkërisht në shkallën dhe ritmin që zgjedh secili shtet që merr pjesë në të.

Si funksionon Bashkimi Evropian?

Institucionet kryesore vendimmarrëse të BE-së janë: Parlamenti Evropian, Këshilli i Bashkimit Evropian dhe Komisioni Evropian. Ky “trekëndësh institucional” prodhon politika dhe sjell ligje që zbatohen në gjithë BE-në. Në parim, është Komisioni ai që propozon ligjet e reja, por Parlamenti dhe Këshilli i miratojnë ato. Rregullat dhe procedurat për vendimmarrje në BE janë të përcaktuara në Traktate. Çdo propozim për ligj të ri evropian, duhet të jetë i bazuar në nene të caktuar të Traktatit, të referuar si ‘bazë ligjore’ e propozimit. Kjo përcakton se cila procedurë legislative duhet të përcillet. Tri procedurat kryesore janë ‘bashkëvendimi’, ‘konsultimi’ dhe ‘pëlqimi’.

Bashkëvendimi. Në procedurën e bashkëvendimit, Parlamenti ndan fuqinë legislative në mënyrë të barabartë me Këshillin e BE-së. Nëse Këshilli dhe Parlamenti nuk mund të pajtohen për ndonjë pjesë të caktuar të legjislacionit, atëherë nuk do të ketë ligj të ri. Procedura përcakton dy “lexime” të njëpasnjëshme në secilin institucion. Nëse është arritur marrëveshja në këto lexime, ligji mund të miratohet. Nëse jo, i njëjti do të vihet para Komitetit të pajtimit, i përbërë nga numri i barabartë i përfaqësuesve të Këshillit dhe Parlamentit. Pasi që ky komitet të ketë arritur një marrëveshje, teksti i pajtuar i dërgohet prapë Parlamentit dhe Këshillit në mënyrë që ata ta miratojnë përfundimisht ligjin. Procedura e pajtimit po bëhet gjithnjë e më e rrallë. Shumica e ligjeve të kaluara në procedurën e bashkëvendimit ose miratohen në leximin e parë ose në të dytin si rezultat i bashkëpunimit të mirë në mes të të tre institucioneve.

Konsultimi. Procedura e konsultimit përdoret në fushat siç janë bujqësia, politika tatimore, konkurrenca, etj. Bazuar në propozimin e Komisionit, Këshilli konsulton Parlamentin, Komitetin Evropian Ekonomik dhe Social dhe Komitetin e Rajoneve. Nën procedurën e konsultimit, Parlamenti mund ta *aprovojë propozimin e Komisionit, ta refuzojë atë ose ta kërkojë amendamente shtesë*. Nëse Parlamenti kërkon amendamente shtesë, Komisioni do t’i marrë parasysh të gjitha ndërrimet që i sugjeron Parlamenti. Nëse pranon ndonjë nga këto sugjerime, do t’i dërgojë Këshillit një propozim të ndryshuar. Vendimi përfundimisht mbetet me Këshillin, i cili ose e miraton propozimin e amendamentuar apo e ndryshon atë më tej. Në këtë procedurë, sikur edhe në të tjerat, nëse Këshilli e ndryshon një propozim të Komisionit duhet ta bëjë një gjë të tillë në mënyrë unanime.

Pëlqimi - do të thotë se Këshilli duhet të sigurojë pëlqimin e Parlamentit Evropian para se të merren vendime të caktuara që kanë rëndësi të madhe. Kjo procedurë është e njëjtë si në rastin e konsultimit, përveç që Parlamenti nuk mund të ndryshojë propozimin - ose duhet ta pranojë ose ta refuzojë atë. Pranimi (“pëlqimi”) kërkon shumicë absolute në votim. Procedura e pëlqimit më së shpeshti përdoret për marrëveshjet me vendet tjera, përfshirë marrëveshjet që parashohin anëtarësimin e vendeve të reja në BE.

Zgjerimi i NATO-s

Zgjerimi i NATO-s është proces i përfshirjes së anëtareve të reja në organizatë, që rregullohet me nenin 10 të Marrëveshjes Veriatlantike dhe me marrëveshje plotësuese. Shtetet të cilat dëshirojnë të anëtarësohen në NATO duhet të plotësojnë kushtet e caktuara, si dhe në tërësi të plotësojnë procesin “multi-hap”, i cili përfshinë edhe dialogun politik dhe integrimin ushtarak. Procesi i anëtarësimit është në kompetencë të Këshillit Veriatlantik të NATO-s.

Historiku i zgjerimit të NATO-s

Viti i Zgjerimit	Numri i anëtareve	Shtetet
Themelimi i NATO-s 1949	12	Shtetet e Bashkuara të Amerikës, Britania e Madhe, Kanadaja, Franca, Italia, Belgjika, Luksemburgu, Holanda, Norvegjia, Danimarka, Islanda, Portugalia.
18 shkurt 1952	14	Greqia, Turqia
9 maj 1955	15	Gjermania Perëndimore
30 maj 1982	16	Spanja
12 mars 1999	19	Republika e Çekisë, Hungaria, Polonia
29 mars 2004	26	Bullgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Rumunia, Sllovakia, Sllovenia
1 prill 2009	28	Kroacia, Shqipëria

Mali i Zi në rrugën drejt NATO-s

Në bazë të Deklaratës mbi pavarësinë, të miratuar në Kuvendin e Malit të Zi, më 03 qershor të vitit 2006, Mali i Zi është përcaktuar qartë për integritet euroatlantike, të cilat paraqesin një nga prioritetet e aktiviteteve të Qeverisë. Në rrugën drejt anëtarësimit fuqplotë në NATO, Malin e Zi e presin disa aktivitete të cilat duhet ndërmarrë në planin e brendshëm, të reformës së tërësishme të sistemit të sigurisë dhe para së gjithash sistemit të mbrojtjes. Drejt këtij qëllimi Malin e Zi e presin dy procese: **Partneriteti për paqe** dhe **Plani aksional për anëtarësim**. Të dy proceset kanë për qëllim arritjen e nivelit të nevojshëm të interoperabilitetit (harmonizimi i ndërsjellët) me anëtarët e NATO-s.

Datat e rëndësishme në marrëdhëniet e deritanishme të Malit të Zi dhe NATO-s:

Më 29 nëntor 2006 - Samiti i NATO-s në Rigë: Mali i Zi ftohet për anëtarësim në programin “Partneritetin për Paqe”;

Më 3 dhjetor 2006 – Mali i Zi fiton statusin e vëzhguesit në Kartën e Adriatikut, e cila në bazë të iniciativës së samitit të NATO-s në Pragë (2002), është nënshkruar në mes të Shqipërisë, Kroacisë, Maqedonisë dhe SHBA (Tiranë, 2 maj 2003);

Më 14 dhjetor 2006 – Nënshkruhet **Dokumenti kornizë i Partneritetit për paqe (PP)**;

Më 14 qershor 2007 – Qeveria ka miratuar **Strategjinë e mbrojtjes**;

Më 11 tetor 2007 – Qeveria ka miratuar **Strategjinë komunikuese mbi integritet euroatlantike të Malit të Zi**;

Zgjerimi i BE-së

Bashkimi Evropian gjatë ekzistencës së tij u zgjerua gjashtë here, kurse disa shtete që kërkojnë anëtarësimin, kanë statuse të ndryshme dhe mund të ndahen në dy grupe:

- Shtetet kandidatë potencialë për anëtarësim: Serbia, Bosnja dhe Hercegovina, Shqipëria dhe Kosova;
- Shtetet kandidatë për anëtarësim: Turqia, Islanda, Kroacia, Maqedonia dhe Mali i Zi.

Historiku i zgjerimit të BE-së (Më 1990 ndodhë bashkimi i Gjermanisë Perëndimore dhe Lindore)

Viti i zgjerimit	Numri i shteteve	Shtetet
Formimi i KEQÇ 1951	6	Belgjika, Franca, Italia, Luksemburgu, Holanda, Gjermania Perëndimore
1. januar 1973	9	Danimarka, Irlanda, Britania e Madhe
1. januar 1981	10	Greqia
1. januar 1986	12	Portugalia, Spanja
1. januar 1995	15	Austria, Finlanda, Suedia
1. januar 2004	25	Qiproja, Çekia, Estonia, Letonia, Lituania, Hungaria, Malta, Polonia, Sllovakia, Sllovenia
1. januar 2007	27	Bullgaria, Rumania

Janar 2008 – Plani Individual i Partneritetit (IPP) të Malit të Zi zyrtarisht dhe pa vërejtje është pranuar nga 26 vende anëtare të NATO-s;

Më 4 shkurt 2008 – NATO ka lejuar fillimin e hartimit të Plani Veprues Individual të Partneritetit (IPAP).

Shkurt 2008 – Kuvendi i Malit të Zi ka miratuar **Ligjin mbi sekretin e të dhënave**, vendim ky i rëndësishëm për fitimin e certifikatës, në mënyrë që Mali i Zi të ketë qasje në të dhënat e NATO-s, të cilat kanë një shkallë të caktuar fshehtësie;

Më 3 prill 2008 – Në Samitin e NATO-s në Bukuresht, Mali i Zi zyrtarisht është ftuar të fillojë procesin e **Dialogut të intensifikuar me NATO-n**;

Më 12 qershor 2008 – Këshilli i PP-së e ka miratuar Dokumentin iniciues për diskutim, për Dialogun e intensifikuar;

Më 24 qershor 2008 – Mbahet mbledhja për Dialog të intensifikuar të përfaqësuesve të Malit të Zi dhe NATO-s, në selinë e aleancës në Bruksel;

Më 3 korrik 2008 – Qeveria ka miratuar Informatën mbi përparimin e Malit të Zi në Partneritet për paqe;

Më 5 nëntor 2008 – I dërgohet letër Sekretarit të përgjithshëm të NATO-s për hyrje të Malit të Zi në Planin Veprues për Anëtarësim – MAP, në samitin e radhës të NATO-s;

Më 4 dhjetor 2008 – Mali i Zi ka zyrtarizuar statusin në Kartën e Adriatikut, në mbledhjen ministrore në Helsinki;

Më 18 dhjetor 2008 – Qeveria ka miratuar Ligjin për ushtrinë, duke e harmonizuar atë me Kushtetutën dhe Ligjin për mbrojtjen;

Prill 2009 – Në Deklaratën përfundimtare nga Samiti i NATO-s në Strasburg dhe Këln, Malit të Zi i është dhënë përkrahje e fuqishme dhe premtimi se aleatet së shpejti do të shqyrtojnë kërkesën e tij për **MAP**;

26 – 27 nëntor 2009 – Sekretari i përgjithshëm i NATO-s Anders Fog Rasmussen, ka vizituar Malin e Zi.

Më 4 dhjetor 2009 – Në mbledhjen e ministrave të punëve të jashtme të shteteve anëtare të Aleancës, e cila është mbajtur në Bruksel, më 3 dhe 4 dhjetor 2009, Malit të Zi i është dërguar ftesë për **Planin veprues të anëtarësimit (MAP)**;

Qershor 2010 – Qeveria e Malit të Zi ka miratuar **Analizën strategjike të mbrojtjes**, dokument kyç në sektorin e mbrojtjes, i cili është harmonizuar me pakon e re të qëllimeve të Partneritetit;

Më 16 shtator 2010 – Qeveria e Malit të Zi ka miratuar **Programin e parë vjetor nacional (ANP)**, në kuadër të ciklit të parë të Planit veprues për anëtarësim (MAP);

Më 28 tetor 2010 – Në Bruksel është prezantuar Programi i parë vjetor nacional në mbledhjen e Këshillit Veriatlantik (NAC), me ç'gjë Mali i Zi e filloi ciklin e parë të implementimit të **Planit veprues për anëtarësim (MAP)**;

Pse zgjedh NATO-n?

- për paqe
- për siguri
- për partneritet
- për bashkëpunim më të mirë
- për demokratizim
- për prosperitet

Mali i Zi në rrugën e integritimeve evropiane

Procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, Mali i Zi e ka filluar kohë më parë, si pjesë e Jugosllavisë së dikurshme. Mirëpo, marrëdhëniet me Bashkimin Evropian janë intensifikuar pas shpalljes së pavarësisë së Malit të Zi, në vitin 2006. Angazhim i MZ në raport me Brukselin është përcjellë me një numër të madh aktivitetesh, nga të cilët vlejné të veçohen:

- Në tetor të vitit 2007, është nënshkruar Marrëveshja e Asociim-Stabilizimit.
- Me 15 dhjetor të vitit 2008, Mali i Zi ka paraqitur kandidaturën për anëtarësimin në BE. Pas këtij moment procesi i integritimeve evropiane fitoi më tepër dinamikë.
- Në qershor të vitit 2008, u miratua Programi Nacional për Integrim, ku u përcaktua agjenda e Malit të Zi për vitet e ardhshme.
- 22 korrik 2009 - Komisioni Evropian ka dërguar pyetësorin.
- 9 dhjetor 2009 - Mali i Zi përfundoi përgjigjet në pyetësor dhe ia dërgoi Komisionit.
- 19 dhjetor 2009 - u bë liberalizimi i vizave për vendet e zonës Shengen.
- Me 1 maj 2010 u ratifikua Marrëveshja e Asociim-Stabilizimit.
- 9 nëntor 2010 - Komisioni i ka rekomanduar Këshillit të BE-së që Malit të Zi t'i aprovohet statusi i shtetit kandidat për anëtarësim në BE.
- 17 dhjetor 2010 - Këshilli aprovoj për Malin të Zi statusin e shtetit kandidat për anëtarësim në BE.

Hapi i ardhshëm i Malit të Zi në këtë rrugë, është hapja e negociatave për anëtarësim të plotë në BE. Por, para se të filloj ky proces, Mali i Zi duhet të plotësoj shtatë kushtet kryesore, të cilat ia paraqiti Komisioni Evropian. Këto kushte kanë të bëjnë me:

- 1 Legjislacionin zgjedhor, rolin legjislativ dhe kontrollues të Parlamentit.
- 2 Profesionalizimin dhe depolitizimin e administratës publike.
- 3 Sundimin e ligjit, depolitizimin e prokurorisë dhe të këshillave gjyqësore, pavarësinë e gjykatësve dhe të prokurorëve.
- 4 Luftën kundër korrupsionit.
- 5 Luftën kundër krimit të organizuar
- 6 Avancimin e lirive të mediave dhe forcimin e bashkëpunimit me organizatat e shoqërisë civile.
- 7 Mbrojtjen nga diskriminimi, të drejtat e të zhvendosurve,

Kur të përfundojë procesi i negociatave, Këshilli i BE-së do të bijë vendimin përfundimtarë dhe Mali i Zi do të nënshkruaj Marrëveshjen e pranimit (anëtarësimit) në BE.

Përse zgjedh Bashkimin Evropian?

- Për arsye të paqes, stabilitetit dhe prosperitetit
- Për arsye të standardeve më të mira jetësore
- Për arsye të progresit ekonomik
- Për arsye të mundësive dhe lëvizshmërisë më të madhe
- Për arsye të arsimit më të mirë
- Për arsye se duam të jemi evropianë

